

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги
Ош мамлекеттик университети илимий китепканасы

Библиографиялык көрсөтмө

“Эрдигиниздер эсибизде”

1941-1945

Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин 80 жылдыгына арналат.

“Участники великой отечественной войны Ошского пединститута”

Ош - 2025

Түзгөн илимий китепкананын башкы библиографы - Арзибаева Д. А.

Э 75 “Эрдигиңиздер эсибизде 1941-1945”. Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин 80 жылдыгына арналат. Участники великой отечественной войны Ошского пединститута: библиографиялык көрсөтмө /ОшМУнун илимий китепканасы; түзгөн башкы библиограф - Д. А. Арзибаева . - Ош, 2025.- 19б.

ББК 91.63.3

Э 75

Түзүүчүдөн

Улуу -Ата Мекендик согуштагы Жеңишке 80 жыл

2025-жылы Улуу Ата Мекендик согуштагы Жеңиштин урматына 80 жылдыгы белгиленет. Бул маанилүү иш-чаранын Россия үчүн өзгөчө мааниси бар экенин Владимир Путин баса белгиледи. Кыргызстан дагы бул юбилейди белгилөөгө даярдык көрүп жатат.

Улуу Ата Мекендик согуш 80 жыл мурун аяктаган. Ал дүйнөлүк тарыхта, адамдардын тагдырын жана бүтүндөй дүйнөнүн картасын өзгөрттү. Биздин элибиз жогорку уюшкандыкта фашисттик Германиянын жана анын союздаштарынын күчтүү чабуулуна каршы турушуп, жеңишке жетиштик.

Жеңиш үчүн эң жогорку баа — өмүр баасы төлөндү. Ар бир үй-бүлөнүн тагдырында согуш өз изин калтырды. Биздин ата-бабаларыбыз, апаларыбыз жана чоң апаларыбыз күн сайын эрдик жасашты. Алар душманга каршы чабуулдарда өлүмгө бет алышты, токойлорго партизандыкка кетишти, окопторду казышты, талаа ооруканаларын уюштурушту жана тылда иштешип жеңишке жетиштик.

Биздин милдет — өзүнүн биримдиги, ынтымагы, эмгекчилдиги жана берилгендиги менен, бирок эң негизгиси, мекенге болгон чексиз сүйүүсү менен, жаңы муундарга тынчтыкты, эркиндикти жана көз карандысыздыкты камсыз кылган элдин эрдигин эстеп калуу. Биздин тарыхыбыз, биздин мурасыбыз — бул биз үчүн эң баалуу нерсе. Элибиздин эрдиги, жоокерлердин жана тылдагы эмгекчилдердин эрдиги, бизди бүгүнкү күндө да бириктирип, келечекке ишеним менен карайбыз. Улуу Ата Мекендик согушка (1941-1945-жж.) Кыргызстандан 360 миңден ашуун жоокер аттанган. Алардын 114 миңден ашыгы кайтып келбей, согуш талаасында курман болушкан ал эми 56 миңден көбү дайынсыз жоголгон.

Баатырдыгы жана эрдиги үчүн 150 миңден ашуун жоокерлер жана командирлер орден, медалдар менен сыйланган. Алардын ичинде 22 жоокер “Даңк” орденинин кавалери. Ошондой эле, 73 жоокер Советтер Союзунун Баатыры наамына ээ болушкан.

Библиографиялык көрсөтмө, университеттин фондунан алынган жана архивден алынган маалыматтардын негизинде, ошондой эле интернеттен алынган сүрөттөрдү камтыган, Ош мамлекеттик педагогикалык институтунун Улуу Ата Мекендик согушка катышкан профессордук-окутуучулук курамынын урматтуу инсандарына арналган.

Аталган институтта экономика илимдеринин кандидаты Базарбаев И. Т., доцент Мустафин Дж.С., Мамуров Т., Сергеев А.Ф., Кузюра В.М., Нуруллин В.Г., Котов В.Т., Герус Г.Ф., Куликов Н.А., Сидяренко В.И., Крафченко С.Л. сыяктуу жогорку билимдүү жана тажрыйбалуу окутуучулар эмгектенишкен. Алардын билим берүү тармагындагы жетишкендиктери, Улуу Ата Мекендик согуш мезгилиндеги кыйынчылыктарды жеңүүдө жана жаш муунду тарбиялоодо көрсөткөн үлгүлөрү эч качан унутулбайт.

Ошентип, биз Улуу Ата Мекендик согуш мезгилиндеги Ош педагогикалык институтунун профессордук-окутуучу курамынын ардактуу инсандарын эскерип, алардын билим берүү тармагындагы ордун жана таасирин белгилеп өтөбүз. Улуу -Ата Мекендик согуштагы жеңишке 80-жылдык маанилүү окуя, биздин тарыхыбызда өзгөчө орун алганы эч кимдин эсинен чыкпайт. Жеңишке жетишкен баатырларыбызды эскерүү, алардын эрдигин жана курмандыктарын урматтоо – ар бирибиздин ыйык милдетибиз. Жеңиш күнүндө биз баатырларыбызды унутпашыбыз керек, алардын ар биринин өмүрү жана элине болгон сүйүүсү биздин жүрөгүбүздө сакталуусу зарыл.

Базарбаев Ешен Ташбаевич, экономика илимдеринин кандидаты, Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу

ЛЕНИНГРАД ЭРДИГИ ЖӨНҮНДӨ

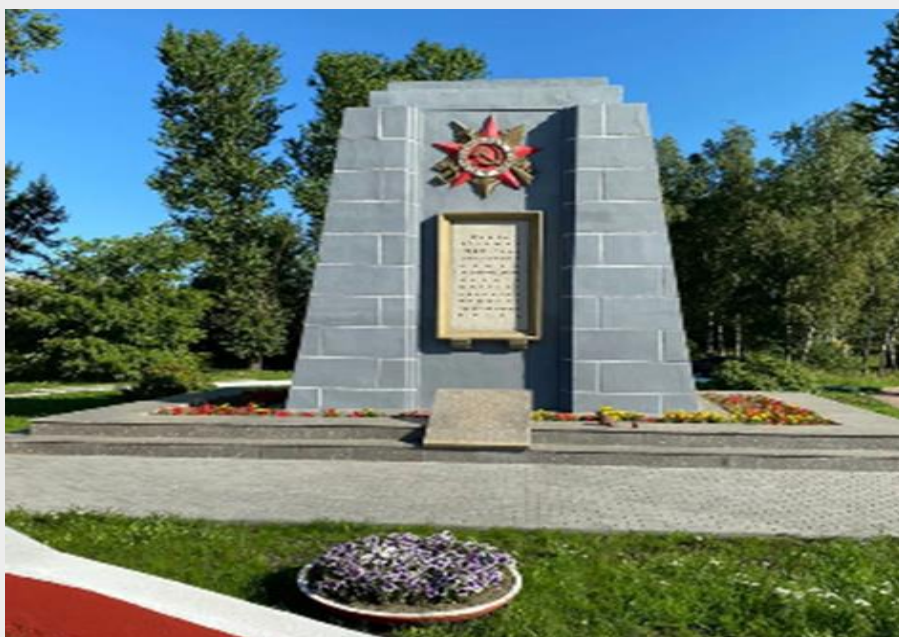
Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу, экономика илимдеринин кандидаты Е.Т. Базарбаев 18 жашында Ленинград аскер округуна келип, Советтик Армияга кызмат өтөгөн. Согуштун башында ал Ленинград фронтунда 1-Армиянын 567-миномет полкунун 55-батареясынын командири болуп дайындалган. 1941-жылы блокада учурунда тамак-аштын жетишсиздигинен улам, Ленинград кеңеши бир адамга күнүнө 125 грамм нан нормасын бекиткен. Ленинграддыктар жана шаардын коргоочулары ачарчылыкка жана кыштын суугунда 800 миңден ашуун тургундары ачарчылыктан, бомбалоодон жана артиллериялык аткылоодон курман болуп, Пискарев көрүстөнүнө 683 миң адам коюлганын баяндайт. Артиллериялык аткылоолор жана бомбалоолор беш миллион чарчы метр турак жайлар, 840 завод-фабрикалар, мектептердин жарымын жана медициналык мекемелердин үчтөн экисин кыйратып, оккупанттар көптөгөн архитектуралык эстеликтерин, Петергоф, Пушкин жана Павловск шаарларындагы атактуу сарай комплекстери талкаланып, Ленинград коргоочуларынын эрдиги эч качан унутулбай тургандыгын, шаардын коргоочулары сыймыктануу менен тагынган "Ленинградды коргоо үчүн" медалы тастыктаганын белгилеп өтөт.

1943-жылдын январь айынын башында Базарбаев 1-батареясынын 567-минометтук полкунун 41-минометтук бригадасынын командири болуп дайындалган. Бул кызматта ал Ленинград блокадасын бузуу боюнча салгылашууларга катышкан. Ленинград үчүн салгылашуу 1944-жылы жайында Германиянын фашисттик күчтөрүнүн талкаланышы менен аяктаган. Ленинград фронтундагы салгылашуу учурунда ал эки жолу жаракат алып,

контузия алган, андан кийин Кыргызстанга согуштун майыбы катары кайтып келген.

Согуштан кийин Базарбаев Ленинградга бир нече жолу барып, жоокерлер менен жолугуп, согуштук позицияларды, окопторду жана блиндаждарды, ошол мезгилде башынан өткөргөн күндөрүн, Ленинград коргоочуларын эскерип, 40 чакырымга созулган блокаданын боюна 220 монументалдык эстелик орнотулуп, алар "Даңк Аллеясы" деп аталды. Бул аллеяга жүз миңдеген дарактар жана бадалдар отургузулган.

Колпино шаарында эмгекчилер Граниттен: "Штурм" деп аталган граниттен эстелик тургузушкан. Эстеликте "1941-жылы сентябрда 55-Армиянын жоокерлеринин эрдиги жана эрки душманды Ленинграддын жанында токтоткон"

"Штурм". На граните выбито: "В сентябре 1941 года героизм и воля солдат 55-й армии остановили врага на подступах к Ленинграду"

Экинчи эстелик: "бул жерде 1941-жылдын сентябрында 43-Кызыл Туу аткычтар дивизиясынын жоокерлери немис фашисттерин токтотуп каза болушкан.

Монумент героическим защитникам Ленинграда

Бул жети метрлик эстеликке барганда ар бир адам согуш талаасында канча кан төгүлгөнүн, канча жолдоштору каза болгонун эстеп, сыймыктануу менен: "Ооба! Мен Ленинградды коргоочумун!" деп эскерүүсүн жыйынтыктаган.

**Орден «Знак Почёта»
силы СССР»**

Медаль “50 лет Вооруженной

Базарбаевдин сыйлыктары:

1. Орден “Знак почёта”
2. Медаль “За отвагу”
3. Медаль “За трудовую доблесть”
4. Медаль “За оборону Ленинграда”
5. Медаль “За участие ВОВ1941-1945г.”
6. Медаль “За доблестный труд ВОВ 1941-1945гг.”

Мустафин Дж.С. доцент Улуу -Ата Мекендик согуштун катышуучусу

**Улуу Ата Мекендик согуш
жылдарындагы
кызмат (ЗОС)**

1919-жылы 23-майда Татар АССРнин Агрыз шаарында туулган. 1936-жылы Өзбек ССРинин Катта-Курган шаарында педагогикалык училищаны аяктаган, ал эми 1941-жылы Самарканддагы Өзбек мамлекеттик университетинин физика-математика факультетин аяктаган. 1941-жылдын 9-июнунан 1946-жылдын октябрына чейин Советтер Армиясында кызмат кылып, анда Харьков авиация байланыш училищесин (ХВАУС) аяктап, радио-жарык маяк взводунун командири болуп лейтенант наамына ээ болгон. Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу (Карел фронту, 7-авиация армиясы) 15-отдель рота ЗОС кызматында. "Советтик Заполярды коргоо үчүн", "1941-45-жылдардагы Германияга каршы жеңиш үчүн" медалдары жана II даражадагы Ата Мекендик согуш ордени менен сыйланган.

Согуш учурунда радиолокаторлор жок болгондуктан, анын кызматында "ЗОС" адистиги жөнөкөй жана натыйжалуулугу төмөн болгон. 1946-49-жылдарда демобилизациядан кийин Катта-Курган шаарындагы орто мектепте мугалим болуп иштеп, 1949-жылдан баштап Ош шаарында педагогикалык училищада, мугалимдер институтунда, 1951-жылдан Ош мамлекеттик педагогикалык институтунда алгебра жана геометрия кафедрасынын улук окутуучусу болуп иштеген. Физика-математика илимдеринин кандидаты, Кыргыз ССРинин элдик билим берүүнүн отличниги, СССРдин элдик билим берүүнүн отличниги, эмгектин ардагери, КПССтин мүчөсү болгон.

"За оборону Советского Заполяр'я",

Сыйлыктары:

1. медаль "За защиту Советского Заполяр'я"
2. медаль "За победу над Германией в 1941-1945 годах"
3. орденом "Отечественной войны II степени".
3. Отличником народного образования Киргизской ССР
2. Отличником народного просвещения СССР,
3. Ветераном труда
4. Членом КПСС.

Мамуров Т. пенсионер, Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу

Курск дугасында согушуна катышкан

Курск дугасында согушка катышкан, Мамуров Тавакан, 1915-жылы дыйкандын үй-бүлөсүндө Кыргыз ССРинин Ош облусунун Кызыл-Кыя шаарында төрөлгөн. 1927-1930 - жылдары ушул эле облустун Окад районундагы Молованын Үч-Коргон айылындагы балдар үйүндө тарбияланган. 1939-жылы Фергана пединститутунун физика-математика факультетин аяктагандан кийин Ургенч шаарындагы мектепте мугалим, андан кийин тажик ССРинин Канибадам шаарындагы педучилищада мугалим болуп иштеген. 1942-жылдын октябрынан тартып Активдүү Кызыл Армиянын катарында болуп, Чехословакиянын борбору Прагага чейин, андан кийин 4 — Украин фронтунун катарында салгылашкан. Бөлүмдүн командири болуп иштеп, 1943-жылы февралда Түштүк фронттун карамагына Ростов фронтуна келген. Басып өткөн согуш жолуна көз чаптырып, Улуу Ата Мекендик согуштун тарыхыныда Курск дугу согушу эскерет. Курск доонун коргонуусун күчөтүү үчүн командачылыгы айрым аскер бөлүктөрүн башка фронттордон, анын ичинде Ростовдо кызмат кылган 9-сапёр бригадасын көчүрүп, 1943-жылы июлда Курска аймагына келип, дароо борбордук фронттун аскерлерине киргизилгенин. Буйрутун негизинде коргонуучу инженердик курулуштарды курушуп, танктардын чабуулу, болжолдонгон жерлерди казуу,

жоокерлер душмандын огунан коргонуп, плацдармды кеңейтүү үчүн дарыяны кесип өтүшүп, дароо чабуулга чыгышып. Ошол учурда саперлор көпүрө салып, анын үстүнөн танктар жана башка аскерлер өтүп, немис аскерлеринин артка чегинишине жардам бергендигин согуш учурундагы аракеттери, 1943-жылдын 14-октябрында партизандар менен өтө таасирленген жолугушуу болуп, алар узак убакыт бою регулярдуу аскерлерди күтүшкөндүгү

тууралуу баяндап берген. Автор, эрдиктери үчүн көптөгөн сыйлыктардысыйлыктар алган жана КПССтин мүчөсү болгон.

Согуштан кийин автор математика мугалими болуп иштеген, кийинчерээк Ош мамлекеттик педагогикалык институтунда улук мугалим жана физика-математика факультетинин деканы болгон. Ал бир нече ордендер жана медалдар менен сыйланган, ошондой эле Кыргыз ССРинин "Элдик билим берүүнүн отличниги" наамын алган. Ал пенсионер жана үчүнчү топтогу майып болгон.

Сыйлыктары :

1. Орденами «Красной Звезды»,
2. «Отечественной войны»,
3. Медалями «За отвагу»,
4. «За боевые заслуги» и другими медалями.
5. «Отличник народного образования Киргизской ССР

**Медаль “За боевые заслуги”
войны”**

орден “Отечественной

А. Ф. Сергеев, Улуу -Ата Мекендик согуштун инвалиди

Будапештти бошотуу операциясынын катышуучусу

А.Ф. Сергеев 1922-жылдын 6-мартында Кыргыз ССРинин Беловодское айылында туулган. 1930-жылдан 1940-жылга чейин мектепте окуган жана колхоздо иштеген. 1940-жылдын июлунан 1941-жылдын майына чейин Түркмөнрыба трестинде кемелерде иштеген. 1941-жылдын сентябрынан Небитдаг районундагы жети жылдык мектепте мугалим болгон. 1942-жылдын 23-январында Кызыл Армияга чакырылган, 1942-жылдын 8-мартында ант берген.

Өзбек жана Түркмөн ССРлеринде кызмат кылган, Сталинградда болгон жоокердик аракеттерге катышкан. 1943-жылдын 30-октябрында биринчи жаракат алган, андан кийин кайра фронтко кайтып, дагы үч жолу жаракат алган. Румыния, Венгрия жана Будапешттеги жоокердик аракеттерге катышкан, 1944-жылдын 5-декабрында оор жаракат алып, бир бутунан айрылган. 1945-жылдын 23-октябрында үйүнө кайтып келип, протез менен жүрүүнү үйрөнгөн.

1947-1951-жылдарда Фрунзе мамлекеттик педагогикалык институтунда окуган. Институтту аяктагандан кийин Ош мамлекеттик педагогикалык институтунда мугалим болуп 1985-жылга чейин иштеген. Пенсионер, «Кызыл Жылдыз» жана «Ата Мекендик согуш 1-даража» медалдары менен сыйланган.

Сыйлыктары:

1. «Красная звезда» и
2. «За отвагу в Великой Отечественной войне I степени».

**Орден Красной Звезды
отвагу"**

**Медаль "За
отвагу"**

Кузюра Вера Михайловна, Улуу -Ата Мекендик согуштун катышуучусу, пенсионер.

Радио согуш жылдарында

1925-жылы Москва облусунун Паткино айылында туулган.

7-классты аяктагандан кийин текстильдик училищага тапшырган, бирок согуштун башталышы менен жергиликтүү токуу фабрикасында иштеген

1943-жылдын сентябрында Кызыл Армияга чакырылып, радиотелеграфисттер курстарынан өтүп, Дубравицадагы зениттик полктун катарында кызмат өтөйт. Алардын милдети Москва менен Подольскту душман учактарынан коргоо болгон. Жакшы кызмат көрсөткөндүгү үчүн командирден ыраазычылык алган.

Демобилизациядан кийин туулуп-өскөн жери менен кайрадан байланышып, колхоздо жана аскер складында оор жумуштарда иштеген. 1947-жылы Ош шаарына көчүп келип, Ош мамлекеттик педагогикалык институтунда иштеген, грамоталар жана ыраазычылыктар менен сыйланган.

Нуруллин Вадим Гафиятович Улуу -Ата Мекендик жана жапон армиясына каршы согушунун катышуучусу

Жапон армиясына каршы согушунун катышуучусу

Нуруллин Вадим Гафиятович, Улуу Ата Мекендик согуштун жана Япония согушунун катышуучусу, 14-июнь 1925-жылы Татар АССРинин Бурундуки айылында туулган. Орто мектепти аяктагандан кийин колхоздо иштеген. 10-январь 1943-жылы Кызыл Армияга чакырылып, Ыраакы Чыгышка жөнөтүлгөн.

1943-жылы ал 1408 атуу полкунда ант берип, кийинчерээк 645 мотострелковый полкунда Манчжуриядагы жапон аскерлерине каршы салгылашууларга катышып, ал жерде дивизияны башкарган. Япониянын капитуляциясынан кийин Приморский крайга кайттып келип, 1949-жылы офицердик курамдын курсун аяктап, кичичи лейтенант наамын алган. 1950-1955-жылдары армияда ар кандай кызматтарда иштеп, андан соң запаска бошонуп, 1956-жылы Ош пединститутуна бухгалтер болуп ишке орношкон.

"Ата Мекендик Согуш" жана "Японияны жеңгендиги үчүн" көптөгөн ордендер жана медалдар менен сыйланган, пенсионер болгон.

Медаль "За победу над Японией"

Сыйлыктары:

1. Медаль "Великой Отечественной войне"
2. Медаль "За победу над Японией".

Котов Виктор Тимофеевич Улуу -Ата Мекендик катышуучусу, пенсионер

Калинин фронтунда

Котов Виктор Тимофеевич, 23-жылы 1923-июлда туулган. Экинчи дүйнөлүк согушка катышып, Фрунзе шаардык аскер комиссариатына чакырылып, андан кийин жөө аскерлер училищасында окуган. 1942-жылы Калинин фронтунда 3-гвардиялык дивизияда кызмат өтөп, согушта чалгындоого катышкан. Калинин фронтунда 1-Эстон корпусунун 3-Гвардия дивизиясынын, 22- Ленин ордени менен сыйланган гвардиялык аткычтар полкуна жөнөтүлгөн. Виктор автомат взводунун командиринин жардамчысы болуп дайындалган. Ал активдүү согуштук аракеттерге катышып, разведка иштеринде болгон. 1942-жылдын ноябрында, анын взводунун эки бөлүгү Тележниково айылынын артындагы хуторго чалгындоо иштерин жүргүзүп, мас офицерди кармап, пленге алышкан. Бул операцияны гвардиялык саясий жетекчи, Виктор Тимофеевичтин аты аталып, анын эрдиги жана солдаттардын тынч жашоосуна кам көргөндүгү белгиленген. Разведка учурунда ок атууга кабылып, жоготуулар болгон. Айрыкча, Тележниково айылындагы катаал согуштук аракеттерде жүздөгөн солдат жана офицерлер набыт болгон.

12-декабрда, 1942-жылы, Виктор Тимофеевич Великие Лукиде оор жаракат алган, жана 1943-жылы мартта согуштун майыбы катары бошотулган. 1943-жылдын 1-январында Великие Луки биздин аскерлер тарабынан алынып, бошотулган. Согуштан кийин Кыргыз медициналык институтун бүтүрүп, Тянь-Шань облустук медициналык окуу жайынын директору жана башкы дарыгери болуп иштеген. 1949-жылдын июль айында Кыргыз мамлекеттик медициналык институтунда окуусун аяктап, медициналык окуу жайдын директору, Тянь-Шань облвендиспансердин башкы дарыгери жана Кыргызсовпрофтун ишенимдүү дарыгери болуп иштеген. 1972-жылдан ОГПИнин Мо жана МП кафедраларында

Архивден алынган маалыматтар :

[illegible]

111
Ректору ОмГТУ
Беланову Б.Н.

108
109

ВЫПИСКА ИЗ ПРИКАЗА № 98/1 от 29 ноября 1994г.

Лотова Виктора
Тимофеевича

ст. преподавателя кафедры основы медицин
ний и охраны здоровья детей уволить с
1 декабря 1994 года по собственному же
ланию /ст.34 КЗОТ Респ.Алтайского/.

Верно: *Stef* Основание: заявление.

1 *Занимательная дидактика*
с.г. и сделать выносительский расст
ваздух в Россию

Г.Ф.Герус Улуу -Ата Мекендик согушунун катышуучусу,

Автобатальондо кызмат өтөгөн

Согуштун ардагери жана катышуучусу Г. Ф. Герус 1922-жылы августта Кокчетав облусунун Ставрополовка айылында туулган. 1929-жылы анын үй-бүлөсү Кыргызстанга көчүп келип, 1941-жылы орто мектепти аяктап, 1939-жылдан комсомолдук ишке активдүү катышкан.

1941-жылы аскердик окуу жайга тапшырып, бирок согуш башталгандыктан окуусун уланталбай калган. Согуштан кийин "Германияны жеңгендиги үчүн" медалы менен сыйланган. 1947-жылы Кыргыз пединститутунун тарых факультетине тапшырып, 1951-жылы аяктаган Ош пединститутунда тарых мугалими жана марксизм-ленинизм кабинетинин башчысы болуп иштеген. 1951-1955-жылдары институттун партбюросунун катчысы болуп, ал ишти уюштурууга жана түзүүгө активдүү катышкан. Герус бир нече жолу партиялык органдарга шайланган жана шаардык Кеңештин депутаты болгон. СССРдин жети медалы жана ар кандай уюмдардын Ардак грамоталары менен сыйланган. Ошондой эле институтта дубал гезиттерди жана өздүк көркөм чыгармаларды редакциялоо менен алектенген.

Сыйлыктары:

1. Медаль “За победу над Германией”

Куликов Андрей Николаевич, улуу ата мекендик согушунун катышуучусу

Беларус фронтунда

Куликов Андрей Николаевич, 1925-жылы Казак ССРинин Күрдай районунда туулган. 1942-жылы Армияга чакырылып, Ашхабаддагы аскер окуу жайында билим алган. 1943-жылдын августунан тартып 153-аткычтар дивизиясында экинчи Беларус фронтунда, адегенде катардагы жоокер, андан кийин взвод командиринин жардамчысы болгон.

Беларус жериндеги айылдарды жана шаарларды бошотуп, дарыяларды кесип өтүп, Жогорку Днепр, Неман, Березина дарыяларын басып өтүп, 1945-жылдын мартында Кенигсбергге жетип, жаракат алып, катуу контузия алган. Андан кийин Дауганелис шаарындагы госпиталда үч ай бою дарыланат. Согуштан кийин, 1946-жылы, жарадар болуп армиядан бошотулган.

1947-жылы Алма-Атадагы сүрөт окуу жайына тапшырып, аны 1952-жылы аяктаган. Омск педагогикалык окуу жайында жана андан кийин Ош шаарындагы Ломоносова мектебинде 1963-жылга чейин, андан кийин Ош пединститутунда пенсияга чыкканга чейин иштеген.

Кыргыз ССРинин "элге билим берүүнүн отличниги" наамын кошкондо Улуу -Ата Мекендик согушка катышкандыгы үчүн он эки сыйлыкка ээ болгон. 1971-жылы мамлекеттик университеттин тарых факультетин бүтүргөн.

Б.И. Сидляренко — доцент, Улуу -Ата Мекендик согуштун катышуучусу, десант

Аба десанты болгон

Сидляренко 24-ноябрь 1927-жылы Сумский облусунун большая Писаревка айылында туулган. 1941-жылы 8-классты аяктап, 1944-жылы Советтик Армияга чакырылган. 321 аткычтар полкунда, андан кийин 8-өзүнчө гвардиялык аба-десанттык бригадада 10дон ашык учактан секирген. "Германияны жеңгендиги үчүн" медалы менен сыйланган. Согуштан кийин 198 өзүнчө гвардиялык батальондо кызмат өтөгөн. 1947-жылдын январында СССР Жогорку Советинин Президиумунун жарлыгы менен демобилизацияланган. Гвардиянын армиясында катардагы солтдат болуп кызмат өтөгөн. 1947-1950-жылдары Ош педагогикалык окуу жайында иштеп, андан кийин Ош мамлекеттик университетинде окуусун улантып, аны 1955-жылы аяктаган. 1951-жылдан Ош пединститутунда лаборант, окутуучу, кафедра башчысы жана физика-математика факультетинин деканы болуп иштеген. 1968-жылы кандидаттык диссертациясын жактап, 1970-жылы жалпы физика кафедрасынын доценти болгон.

Сыйлыктары:

1. Медаль “За победу над Германией”

С.Л. Кравченко пенсионер, Улуу -Ата Мекендик согуштун катышуучусу

Биз жеңиш менен жашадык

Пенсионер, Кравченко Киев облусунда төрөлгөн, бирок 30-жылдары ачкачылыктан улам үй-бүлөсү Харьковго көчүп келишет. Харьковдо ал эрте окуганды үйрөнүп, Харьков авиационный институтуна кирүүнү кыялданган. Улуу Ата Мекендик согуш анын жашоосун өзгөрттү: атасы жана бир туугандары фронтко кетип, ал Фрунзедеги заводдо ок-дары жасап иштеген.

Кыйынчылыктарга карабастан, ал Жеңишке ишенген. Эскерүүлөргө эмоцияларга жана жеке тажрыйбаларга толгон, согуш анын жашоосун кандайча өзгөрткөнүн, заводдо иштеп жатып фронтко кандайча жардам бергенин жана бул анын милдет жана жоопкерчилик сезими менен кандай байланышы бар экендигин сүрөттөйт. Ал ошондой эле жакындарын жоготконун, бир туугандарынын фронтто жүргөнүн жана кесиптештеринин моралдык абалын сактоого кантип аракет кылганын баяндайт. Бул эскерүүлөр согуштун коркунучун гана эмес, адам рухунун күчүн, жашоого болгон каалоону жана оор мезгилде өз өлкөсүнө жардам берүүсөнү милдеттүү экендигин жана согушту башынан өткөргөн окуяларды эстөөнүн маанилүүлүгүн баса белгилейт.

Согуштан кийин индустриалдык техникумду жана педагогикалык институтту бүтүрүп, Ош институтунда физика-математика факультетинде окутуучу болуп иштеген. 1981-жылы пенсияга чыккан, уулдарынын ийгиликтери жана ынтымактуу үй-бүлөсү менен сыймыктанат.

Сборниктен алынган макалар:

- 1.Токтогонов, С. А. БАЗАРБАЕВ И. Т. О подвиге Ленинграда/С.А.Токтогонов // Участники Великой Отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.-1990.-с.3-5
2. Токтогонов. С.А. МУСТАФИН Дж. С. Служба ЗОС в годы Великой Отечест-

венной войны/С.А. Токтогонов //Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.-1990.-с.6—9

3. Токтогонов. С.А. МАМУРОВ Т. Участвовал в бою Курской дуги/ С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.10-12

4. Токтогонов. С.А. СЕРГЕЕВ А. Ф. Участник за освобождение города Будапешта/ С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.13-15

5. Токтогонов. С.А. НУРУЛЛИН В. Г. Участник против Японской армии/С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.15-17

6. Токтогонов. С.А. КОТОВ В. Т. В Калининском фронте/С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.17

7. Токтогонов. С.А. ГЕРУС Г. Ф. Служба в авиабатальоне/С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.18

8. Токтогонов. С.А. КУЛИКОВ Н. А. В Белорусском фронте/С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.19

9. Токтогонов. С.А. СИДОРЕНКО В. И Был воздушным десантом/ С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.22

10. . Токтогонов. С.А КРАВЧЕНКО С. Л Мы жили Победой/ С.А.Токтогонов // Участники Великой отечественной войны Ошского пединститута: сборник.- Ош.- 1990.- с.23

Электрондук ресурстар:

1. Яндекс[электронный ресурс]/ «Монумент героическим защитникам Ленинграда».-Санкт-Петербург.URL:https://yandex.com/maps/org/monument_geroicheskim

zashchitnikam_leningrada/7358512158/?ll=30.321913%2C59.843150&z=1

2. Википедия[электронный ресурс] /Медаль «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.»: <https://mondvor.narod.ru> (11.04.2025)

3. Российское общество знание[электронный ресурс]// Медаль “За победу над Японией” URL: https://znanierussia.ru/articles/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C_%C2%AB%D0%97%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D1%83_%D0%BD%D0%B0%D0%B4_%D0%AF%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D0%B9%C2%BB (14.04.2025)

4. Википедия[электронный ресурс]// Орден «Знак Почёта»URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%80%D0%B4%D0%B5%D0%BD_%C2%AB%D0%97%D0%BD%D0%B0%D0%BA_%D0%9F%D0%BE%D1%87%D1%91%D1%82%D0%B0%C2%BB#:~

